ЧЫЛА ЭЛ ПРОЛЭТАР-ШАМЫЧ, УШНЫЗА!

Лэнин-Сталин паша вэрч кучэдалаш йамдэ лий!

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЭ

ГАЗЭТ АК: идалыклан 2 т. 16 мр.
пэл ийлан 1 т. 8 мр.

ВКП(б) Обкомын чэрэтан плэвумжо нэргэн информационно увэртарымаш

11 нойабрыштэ ВКП(б) Маробкомын чэрэтан плэнумжо эртэн. Плэнум СССР Вэрховный Совэтыш сайлаш йамдылалтмаштэ организационный паша дэн политичэский агитаций кузэ каймэ нэргэн ВКП(б) кум Райком сэкрэтарь-шамычын информацийыштым колыштын да пунчалым луктын.

ВКП(б) Обкомын пэрвой сэкрэтарьжым Ч. И. Врублэвский йолташым паша гыч утарымэ да ЦК распорьажэныш налмэ нэргэн ВКП(б) ЦК-н пунчалжым плэнум сайэш шотлэн.

ВКП(б) Марий обкомын пэрвой сэкрэтарьжын пашажым шуктэн шогаш Обком плэнум **З. Я. Жаднов** *йолташым пэнгыдэмдэн.*

ВКП(б) Обком

Моско олан Сталинский избиратэльный округысо окружной избиратэльный комиссий Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатлан

Иосиф Виссарионович СТАЛИНЫМ

рэгистрироватлэн

10 нойабрыштэ кастэнэ Ушэм Совэтыш сайлышашлан Моско олан Сталинский избиратэльный округ окружной избиратэльный комиссийын засэданьыжэ эртаралтын. Засэданийыштэ Сталинский избиратэльный округ шэмэр-шамычын прэдставитэльышт лийыныт. Засэданьыштэ Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатым рэгистрироватлымэ нэргэн вопрос ончалтын.

Пэрвой мутым ойлышо Сомов йолташ (Фрунзэ лўмэш заводын пашазыжэ),—мэмнан избиратэльный округысо чыла шэмэр-шамыч лўм дэнэ окружной избиратэльный комиссий дэч СССР Ушэм Вэрховный Совэтыш пэрвой кандидатлан уло тўньасэ шэмэр шамычын ачашт да тангыштым—Иосиф Виссарионович Сталиным рэгистрироватлаш документым приниматлаш йодам,—манэш.

Вара Сомов йолташ Ушэм Совэтыш Сталин йолташын кандидатуржым выдвигатлышэ округысо лу дэнэ завод да фабрик коллэктив-шамычын погынымашлаштышт лукмо протоколыштым окружной избиратэльный комисс прэдсэдатэльлан кучыкта.

Куйбышэв лўмэш элэктрозаводын пашазыжэ Славнова, Совэт Ушэм Гэрой М. М. Громов йолташ-шамыч, молат ойлэныт.

Окружной Избиратэльный комиссийын сэкрэтарьжэ Карасьов йолташ протокол-шамычым лудэш. Тугак докладчик Сталин йолташын кандидатуржым поддэрживатлышэ пэш шуко прэдприйатий - шамыч списком увэртара.

Вийан сово кырымаш дэнэ окружной избиратэльный комиссий Моско ола Сталинский избиратэльный округ гыч Ушэм Совэт дэпутатыш Сталин йолташын кандидатуржым рэгистрироватлымэ нэргэн ик йўк дэнэ пунчалым приниматлэн.

МАРИЙ АССР, *ЙОШКАР-ОЛАШ*

Национальность Совэтыш сайлышашлан оласэ избиратэльный округын избиратэльный комиссийышкыжэ

Шэргакан йолташ - шамыч! Ронгo район комсомол организацэ дэч, тугак пэлэ кыдалаш школышто тунyктышо - шамычын погынымаш дэч мыйым Национальность Совэт дэпутатыш кандидатлан выдвигатлымэ нэргэн увэрым налынам.

Мыйын кандидатурым Национальность Совэт дэпутатыш выдвигатлымэ комсомол организацийлан, пэлэ кыдалаш школышто тунyктышо-шамычлан, окружной прэдвыборный совэщанийыштэ участвоватлышэ чыла шэмэрланат таум каласэм.

Мланэм кугун ўшанымыланда вэрч шокшын саламлэм.

Мый Лэнин-Сталин партийын ўдыржо, эрык калыкын ўдыржо оласэ избиратэльный округышто баллотироватлалташ кэлшымашэм пуэн, тидэ кугу ўшанымашдам оправдатлаш уло вийэм пыштэм. Социализмын тушманжэ вашташ, Лэнин-Сталин партийын, Совэт Ушэм калыкын тушманжэ-шамыч вашташ ончыкыжат чарныдэ кучэдалаш тўнгалам.

Вийан лийжэ эрык Совэт калык! Вийан лийжэ Лэнин-Сталин коммунист партий! Вийан лийжэ мэмнан родной да калыкын йöратымэ вождьшо Сталин йолташ! **В. Ф. Пикина.**

МАССР-сэ избиратэльный окружной комисс-шамычын рэгистрироватлымэ кандидат-шамыч

Тидэ кэчылаштэ Ушэм Совэтыш сайлышашлан Йошкар-Оласэ 340 № ан окружной избиратэльный комиссийын засэданьыжэ эртыш. Окружной избиратэльный комисс Йоласал район „Красное селище" колхоз прэдсэдатэль, ордэноносэц Григорий Игнатьйэвич Игнатьйэв йолташым СССР Вэрховный Совэтын Ушэм Совэтышкыжэ йўклашлан Йошкар-оласэ 340 № ан избиратэльный округэш Ушэм Совэтыш йўклашлан рэгистрироватлаш да избиратэльный бўллэтэныш пурташ пунчалын.

* * *

Национальность Совэтыш сайлышашлан Йошкар-Ола оласэ 397 № ан окружной избиратэльный комиссий ВЛКСМ ЦК сэкрэтарь, ВКП(б) члэн **Пикина** *Валэнтина Фэдоровна йолташым СССР Вэрховный Совэтын Национальность Совэтышкыжэ йўклашлан Йошкар-Оласэ избиратэльный округэш рэгистрироватлаш да избиратэльный бўллэтэныш пурташ пунчалын.*

* * *

Национальность Совэтыш сайлышашлан Йошкар-Ола сэльский окружной избиратэльный комиссий Жуково школышто тунyктышо Кэльбэдина Капитолина Михайловнан кандидатуржым Йошкар-ола сэльский избиратэльный округэш йўклашлан рэгистрироватлаш да избиратэльный бўллэтэныш пурташ пунчалын.

* * *

Национальность Совэтыш сайлышашлан Мари Турэк избиратэльный окружной комиссий МАССР внутрэннэ паша калык комиссар **Карачаров** *Алэксандр Иванович йолташын кандидатуржым Мари-Турэк избиратэльный округэш йўклашлан рэгистрироватлаш да избиратэльный бўллэтэныш пурташ пунчалын.*

РЭГИСТРИРОВАТЛАЛТШЭ КАНДИДАТ-ШАМЫЧ

Моско олан Молотовский избиратэльный округышын избиратэльный комиссшэ Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатлан

Вьачэслав Михайлович Молотовым

рэгистрироватлэн.

Минск ола избиратэльный округын окружной избиратэльный комиссшэ Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатлан

Климэнтий Йэфрэмович Ворошиловым

рэгистрироватлэн.

Горький оласэ Горьковско-Лэнинский избиратэльный округын окружной избиратэльный комиссшэ Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатлан

Николай Иванович Иэжовым

рэгистрироватлэн.

Ташкэнтско—Лэнинский избиратэльный округын Узбэк ССР) окружной избиратэльный комиссшэ Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатлан

Лазарь Моисэйэвич Кагановичым

рэгистрироватлэн.

Лэнинград ола избиратэльный округын окружной избиратэльный комиссшэ Национальность Совэт дэпутатыш кандидатлан

Михаил Иванович Калининым

рэгистрироватлэн.

Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатлан З. Я. Жаднов йолташым рэгистрироватлымэ

Шэрнур дэн Казанский МТС-ласэ пашазэ дэн служащий-шамыч, пэдучилищыштэ тунэмшэ дэн тунyктышо шамыч, Шэрнур район „У кэчэ", „Красный прогрэсс", „Волна", „Тумэр" колхозласэ колхозник-шамыч Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатлан пэнгыдэ большэвик, пашазэ классын ўшан эргыжэ, ВКП(б) Марий Обком пэрвой сэкрэтарь пашам шуктышо Зиновий Йаковльэвич Жаднов йолташым выдвигатлэныт.

Пашазэ, служыщо, тунэмшэ, тунyктышо да колхозник-шамычын погынымашышт Жаднов йолташ дэч Шэрнур избиратэльный округэш йўклалташ кэлшымыжым йодыныт.

Сайлымэ вашэш эртаралтшэ погынымаш-шамыч Ушэм Совэт дэпутатыш Жаднов йолташын кандидатуржым поддэрживатлэн чыла избиратэль-шамычым ўжыныт.

* * *

Ушэм Совэтыш сайлышашлан 341 №-ан Шэрнур окружной избиратэльный комисс Зиновий Йаковлэвич ЖАДНОВ йолташын кандидатуржым Шэрнур избиратэльный округэш йўклаш рэгистрироватлэн да бўллэтэныш пурташ пунчалын.

ШКЭНДАН ОТРЬАДЫШТЫДА, ЗВЭНАШТЫДА ЛУДСА!

ОКТЬАБРЬ РЭВОЛЬУЦИИЫН КОЛЫМШО ИДАЛЫКШЫЛАН

(1937 ий 6 нойабрьыштэ Кугу тэатрэш лийшэ торжэствэнный засэданьыштэ МОЛОТОВ йолташ мо нэргэн ойлэн)

I. Мэмнан сэҥымашнан значэньыжэ

Молотов йолташ шкə докладыштыжə Кугу Октьабрь Социалистичəский рəвольуцийын сəҥымашыжə нəргəн ойла. „Тидə кəчылаштə,—манəш Молотов йолташ,—мəмнан чыла олалаштə, йаллаштə, элын кажнə илышə лукыштыжат шəмəр-шамычын ойышт социалистичəский рəвольуцийын кугу коло ийжын событийышкыжə, тудын кучəдал налмə сəҥымаш-шамычыш да нунын ончылно почылтшо волгыдо ончыклыкыш чумыралтын“.

Октьабрь рəвольуцийын кугу вийжə да тўньамбал значəньыжə тыштə: тудо шəмəр калыкын эксплоататор-шамыч пызырымаш гыч утлаш, капиталист дəн помəщик-шамычын кул лийын илымə дəч утлаш шонымыжым шуктəн. Коммунист партий вуйлатымə почəш пашазə дəн крəсаньык-шамыч 1917 ийыштə капиталист дəн помəщик-шамычым сўмырəн властьым шкə кыдышкышт налыныт, пролəтар диктатурым ыштəныт.

Мəмнан элыштə социалистичəский рəвольуций кузə эн ончыч лийын?

Молотов йолташ тидə нəргəн тыгə ойла:

„Социалистичəский рəвольуцийым чумыр тўньасə пəрвой сар вашкəмдəн. Тунам тўньамбал капитализмын утларак лушкыдо звəножо тошто, кугыжан, буржуазно-помəщик Россий улмаш. Вəс могырым, уло тўньаштə утларак рəвольуционный классыш кугу Лэнин вуйлатымə почəш большəвистский партийым ыштышə мəмнан элысə пашазə класс лəктын“ (Сово кырымаш).

Ончыч лийəдышə рəвольуций-шамычат тошто, капиталистичəский стройым сўмырəн шуаш, государство вуйлатымашым шкə кыдыш налаш, чыла тўрлö эксплоатацийымат пытараш тыршəныт. Но цəльышкышт шуын огыт ул, власть эрə эксплоататор класс-шамыч кыдəш кодын.

1917 ий октьабрьыштə йöршöш вəс тўрлö, у, социалистичəский типан рəвольуций лийын. „Историйыштə пəрвой кана эксплоататор-шамычын власть сўмыралтын, пашазə классын диктатуржо сəҥəн, государствым вуйлатымаш шəмəр-шамычын кыдышкышт куснəн. Кул, ындыралтшə, эксплоатироватлалтшə гыч шəмəр-шамыч эрыкан йəҥыш, шкə судьбаштлан тўрыс оза лиймашкə савырнəныт“, манəш Вьачəслав Михайлович.

Октьабрь рəвольуций сəҥымəкə шəмəр-шамычын шонымышт шуо. Тидə жап гыч кок тўньан — социализм дəн капитализмын сорəвнованьышт тўҥальə. Тидə сорəвнованьым чумыр тўньа онча.

Тошто общəствын нəгызшə частный собствəнность лийын. Чыла фабрикым, заводым, мландым, молымат пойан-шамыч кучəн илəныт. Совəт власть капиталист озанлык систəмым пытарəн, социалистичəский систəмым ыштəн. Чыла собствəнность государствə дəн колхоз-шамычын да коопəрацийын кыдыштышт. Мəмнан общəствыштə кок класс—пашазə дəн крəсаньык-шамыч кəлшəн илат, совəт-шамыч гоч элым вуйлатат, у илышым ыштат. Мом мə сəҥəн налын улына, мом ыштəн шуктəн улына,—чылажымат тыгылай, тул гай раш шомак дəнə Совəт Ушəмын Сталинский Конституцийəшыжə возымо.

„Сталинский Конституций Октьабрь рəвольуцийын сəҥымашыжə нəргəн, мəмнан рəвольуцийын шкəнжын тўҥ цəльыш шумыжо да у кугу кучəдал налмашкə шкаланжə корным эрыктымыжə нəргəн ойла“,—манəш Молотов йолташ.

У стройын нəгызшə—государствым вуйлатымаштə шəмəр массə-шамычын участвоватлымышт. Мəмнан элыштə пролəтар диктатур сəҥымылан кöра, социалистичəский дəмократизмым илышыш пуртымылан кöра гына совəт государствə эрəак пəҥгыдəмын толəш.

Буржуазный государствылаштə граждан-шамычын тöр праваштым лўмлан ончыктат, а чынжə тудым чыла тўрлынат ишат. Пойан-шамыч садыгак ындырат, шəмəр-шамыч кул шотышто тўнчыгəн илат. Тушто чыла дəмократийымат господа-шамыч шкə кўлəшыштлан кучылтыт.

Мəмнан Сталинский Конституцийна—тўньаштə эн дəмократичəский Конституций. Мəмнан Конституцийна шəмəр-шамычлан пашам ышташ, канаш, тунəмаш правам пəҥгыдəмдəн. „Буржуазный государствə-шамычын Конституцийышт, нунын коклагыч эн дəмократичəскийыштат тыгайым нымом огыт шинчə. Шəмəр-шамычын тыгай правашт нəргəн Сталинский Конституций гына, сəҥышə социализмын Конституцийжə, сациалистичəский дəмократизмын Конституцийжə гына ойла“,—манəш Молотов йолташ (Сово кырымаш).

Мəмнан элыштə йəҥ-шамыч пəш кугун аклалтыт. Производствышто пашам образцово ыштышə тыгылай пашазə дəн пашазə ўдрамаш-шамыч, колхозник дəн колхозницə-шамыч, стахановəц-шамыч, чумыр элын палымə, почотный йəҥыш лəктын шогат. А буржуазный государствылаштə ты нəргəн шомакат лийын ок кəрт. Тушто пашазə вəрч тыршышə укə, а мöҥгöшыла, оза-шамыч шкəныштын пашазыштын пўжвўдышт дəнə кузə гынат эрə утларак да утларак шкə кўсəныштым шарат. Мəмнан элыштə чыла пашаштат тыршəн ыштышə-шамыч общəствыштə пəш кугу чап дəнə авалтыныт, нунылан государствə эрəак полшəн шога. „Тыгай строй, кушто властьыштə шəмəр шамыч шогат, кушто пашан айдəмыжлан общəствыштə почотный вəр пуалтын, чыла элласə шəмəр-шамычынат сочувствийыштым шупшдə ок кəрт. У совəтский стройын тўньамбал значəньыжə мəмнан шинча ончылнына кушкын шога“ манəш Молотов йолташ.

СССР—калык-шамычын иза-шольо сəмын кəлшəн илымə эл. Тўньамбалсə кугу событий-шамыч шотышто моло государствə-шамыч коклаштə Совəт Ушəм посна положəньым налын шога. Совəт Ушəм рəспубликанский Испанийын пашажым шкəнжын пашажлан, чумыр прогрəссивный калыкын пашажлан шотла.

Тəвə адак Китайысə событийым налына. Ваш кəрылтдымə нəргəн совəт-китай пактым ыштымə дəнə Совəт Ушəм китай калык могырыш шкə отношəньыжым ончыктыш. Китай калыкыммə частнə, йöратəн ончəна. „Чыла нинə ийлаштə Совəт Ушəмын тўньамбал политикшə вашталтдымə лийын... Мир политикым послəдоватəльнə пуртəн шогымаштə да тўньамбал мирнə отношəньə-шамычым пəҥгыдəмдаш тыршымаштə мəмнан эл шкə вийжылан ўшанымашəш эҥəрта манмə чын лийəш“,—манəш Молотов йолташ.

Мəмнан калык озанлыкна кəчын кушкəш, культурна кəчын нöлдалалт шога, садын дəнак мланна вəс эл мландə вəрч кучəдалаш нимогай кўлəшыжат укə. Тугə гынат, мəмнан эл Йошкар Армийын куатшым эрə кугəмдəн шога. Фашист-шамыч могырым мəмнан ўмбак кəрылтмаш лийын кəртшашым мə огына мондə.

Кызыт СССР-н тўньамбал значəньыжын эн важныжə—моло элласə-шəмəр-шамычын ушышкышт да настройəньышкышт Совəт Ушəмын посна политичəский влийаньə пумыжо лийын шога.

Ожнысо рəвольуций-шамыч шəмəр-шамычлан шкə вийыштлан ўшанымашым шочыктəныт гын, мəмнан рəвольуцийна, тудын чаплə коло ийжə чыла тўньасə шəмəр шамычын шкə вийыштлан ўшанымым шочыктəн шогат.

„Октьабрь рəвольуцийын кок лу ийаш опытəшыжə миллион пашазə дəн крəсаньык-шамыч шукылан тунəмыч, шкə вийышт дəк вəс сəмын ончаш тўҥальыч, шкə сəҥəн кəртмыштлан ўшаныдымаш прəдрассудко дəч ойырлаш тўҥальыч—тыштə мəмнан сəҥымашын эн тўҥ да чынак тўньамбал значəньыжə“, манəш Молотов йолташ.

II. Капитализм дэнэ сорэвноватлымаш

Молотов йолташ тидə раздəлыштə эн пəрвойак рəвольуций дəч ончычсо Российын могай улмыжо нəргəн ойла.

Рəвольуций дəч ончычсо Российыштə,—манəш Молотов йолташ,—властьыштə капиталист да помəщик-шамыч шогəныт, нуным кугыжа вуйлатəн.

Россий почəш кодшо, утларакшə мландə пашам ыштышə эл ыльə. Моло государствə-шамычын промышлəнностьышт дəч Россий шуко шотышто шəҥгəлан кодшо эл лийын. Тунамсə Россий нəргəн Лэнин тыгə ойлəн: тудо „лийдымашан, уждымын шəҥгəлан кодшо эл, кўчызаҥшə да пəлə диккий, кызытсə производство орудий шотышто Англий дəч ныл кана начар, Гəрманий дəч вич кана начар, Амэрикə дəч лу кана начар“ ыльə. Утларакшə нəлə промышлəнность шəҥгəлнə шўдырнəн. Промышлəнностьын эн кугу отраслылаштыжə тўҥ оза-шамыч руш капиталист-шамыч огыл, а вəс элласə капиталист-шамыч лийыныт.

Йалыштə тичмашньəк помəщик дəн кулак-шамыч, урьадник дəн зэмский начальник-шамыч господствоватлəныт,—манəш Молотов йолташ. Тунам 30 тўжəм эн кугу помəщик-шамыч 70 миллион дəсьатин мландым кучəныт. Лу миллион нарə крəсаньык сурт-шамычат 70 миллион дəсьатин нарə кучəныт.

Йатыр миллион крəсаньык-шамыч йöршын мландə дəч посна илəныт, шукə крəсаньыкшə шагал мландə дəнə орланəн илəн. Йалын кум ужаш гыч кок ужашыжə шужəн коштын.

Шучко импəриалист сарын нылымшə идалыкыштыжə Октьабрь рəвольуций лийын. Октьабрь рəвольуций эртымəкак помəщик дəн капиталист-шамыч мланна граждан сарым шўйашлəныт. Нунылан вəс элласə интəрвəнт-шамыч полшəныт. Кум ий нарə шогышо граждан сар калык озанлыкым чот шолдыртəн ыльə.

— Тыгай разрухо годым Совəт власть калык озанлыкым восстановитлаш, йал озанлык дəн промышлəнностьым, транспорт дəн сатулымашым нöлталаш пижын,—манəш Молотов йолташ. Тушман-шамыч ваш-

ОКТЬАБРЬ РЭВОЛЬУЦИИЫН КОЛЫМШО ИДАЛЫКШЫЛАН

(1937 ии 6 нойабрьыштэ Кугу тэатрэш лийшэ торжэствэнный засэданьыштэ МОЛОТОВ йолташ мо нэргэн ойлэн)

УМБАКЫЖЭ

тарэш кучэдалмэ нэгызэш мэмнан эл шэмэр-шамыч шкэ ончыланышт шындымэ задачым сайын шуктэн толыныт. Тидым тыжэч ужаш лийэш: 1913 ийыштэ чыла кугу промышлэнностьын продукцийжэ (1926 27 ийласэ ак дэнэ) 11 миллиард тэнгэаш вэлэ улмаш, 1920 ийыштэ 1,7 миллиард тэнгэш шумэш мунчалтэн волэн, а 1937 ийыштэ тидэ цифр 90 миллиард тэнгэш шумэш кӱзэн.

— Йатыр отрасльыштэ,— Молотов йолташ умбакыжэ ойла,—кызытсэ ончыл тэхникэ нэгызэш корэнной рэконструкций ыштылтын. Йатыр эн кугу отрасль угыч ыштылтын: машиностройэньэ, химий, мэталлургий, молат... Совэт Ушэмын промышлэнностьшо Йэвропыштo пэрвой вэрышкэ лэктын. (Совым кырымаш).

Пашазэ-шамычын илышышт эрэак сайэм шога. Пашадымым пытарымэ. Промышлэннэ пашазэ-шамычлан 7 часан паша кэчым ыштымэ. Пашазэ-шамычын пашадарышт кажнэ ийын кушкын шога. 1928 ийыштэ пашадарын общо фондшо 8 миллиард тэнгэ дэч изиш утларак вэлэ ыльэ, а тэний, 1937 ийыштэ тудо 80 миллиард тэнгэ утла лийын.

Тидэ жапыштак капитализмын чыла эллаштыжэ пашадар утыр волэн шога.

Умбакыжэ Молотов йолташ Совэт элын йал озанлыкыштэ сэҥымашым ыштымыжэ нэргэн ойла.

— Пытартыш ик мыньар ийлаштэ йал озанлык шолдыра, социалистический озанлык, колхоз да совхоз-шамыч нэгызэш вэсэмдэн ыштылтын. Колхоз строй йӧршын сэҥэн... Трактор-шамыч шот колхоз да совхоз озанлыкыштэ 450 тӱжэмышкэ шуын... Пасулаштэ 120 тӱжэм утла комбайн-шамыч улыт. Тид дэч посна колхозлаштэ да совхозлаштэ 120 тӱжэм автомобиль-шамыч пашам ыштат,—манэш Молотов йолташ.

Ожно мландэ дэч посна да начар мландыштэ илышэ крэсаньык шамычлан Совэт власть 150 миллион гэктар утла ожнысо помэщик мландым пуэн. Шурно лэктыш кажнэ ийын кугэмэш. Тэний мэмнан эл 7 миллиард пуд шурным налын.

Умбакыжэ Молотов йолташ тыгэ ойла:

„Рэвольуций дэч ончычсо Российыштэ крэстьанствэ утларакшэ шужышо йорло-шамычан ыльэ. Йалын кум ужаш гыч иктыжым бэднота составльатла манын мэ лу ий ожно эша шотлэна ыльэ. Кызыт мэмнан тэтла йалыштэ бэднота укэ. Йорло-шамыч, йалын шэмэржэ-шамыч колхозлаштэ у, чын зажиточно да чын культурно илышым ыштат“. (Сово кырымаш)

Умбакыжэ Вьачэслав Михайлович мэмнан элын культур шотышто кушмыжо нэргэн ойла. 1914 ийыштэ чыла учэбнэ завэдэньылаштэ 8 миллион йэҥ вэлэ тунэмын, а кодшо ийыштэ тидэ цифр 38 миллион мартэ кушкын. Тӱҥалтыш школ дэнэ чыла йочам авалтымэ. Кыдалаш школлаштэ тунэмшэ-шамыч рэвольуций дэч ончычсо жап дэнэ тангастарымаштэ 18 кана шукэмын. Высший учэбнэ завэдэньылаштэ тунэмшэ шот 5 кана шукэмын.

Совэт эл калык нинэ сэҥымаш-шамычым Октьабрь рэвольуцийын сэҥымашыжлан кӧра, большэвик партийын чын политикыжлан кӧра, Лэнинизмын вэрностьшылан кӧра, Сталин йолташын туныктымыжлан кӧра ыштэн шуктэн.

Лэнин-Сталин партий нинэ сэҥымаш-шамычым тушман-шамыч ваштарэш кучэдалмаштэ аралэн кодэч. Троцкий, Рыков, Бухарин да нунын агэнтышт большэвик партий ваштарэш талэ атакым ыштылыныт. Большэвик партий чыла нинэ тушман-шамычым йӧршын пытарымашаш вэрч чакныдэ кучэдалын да тушман шамычым пытарэн шогэн.

Тугэ гынат, тушманым йӧршын пытарымэ манаш ок лий. Тидым Молотов йолташ пэш раш ончыктэн. Садланак Молотов йолташ капиталистический окружэньым мондаш огыл, рэвольуционний бдитэльностьым эша кӱшкырак нӧлталаш кӱлмым ончыктэн.

— Тачэ капитализм дэнэ тӱҥ сорэвнованьэ озанлык шотышто кайа, — манэш Вьачэслав Михайлович. Тидлан лийынак Молотов йолташ чыла калык озанлыкыштэ паша лэктышым эша чот кугэмдаш задачым шында.

III. Пэрспэктив нэргэн

— Октьабрь рэвольуцийын тӱҥалтышыжэ гычак тушман-шамыч гына огыл, но шуко фальшивый „танг-шамычат“ тудлан вашкэ пытышашым пророчитлышт. Утларакшэ тыгай доводым ходыш колтылыч: пуйто Российыштэ пролэтар рэвольуций жапыштыжэ огыл, пуйто ик элыштэ социализм сэҥэн ок кэрт шонэныт,—манэш Молотов йолташ.

Тыгэ ойлыштмаш ваштарэш Владимир Ильич империализмын ойыртышыжым шотыш налын, социалистический рэвольуций шотышто научный, марксистский ончымашым погалтыш.

„Тӱрлӧ эллаштэ капитализмын развитийжэ путыракак тӧр огыл кайа. Товарнэ производство годым моло сэмын лийынжат ок кэрт. Тыжэч нэпрэложно вывод: социализм чыла эллаштат ик жапыштак сэҥэн ок кэрт. Тудо эн пэрвойак ик альэ ик мыньар элыштэ сэҥа, а молыжо ик мыньар жаплан буржуазнэ альэ до буржуазнэ шотэшак кодэш,“ манын В. И. Лэнин 1916 ийыштэ „Пролэтар рэвольуцийын войэннэ программыжэ“ статьаштэ возэн.

Тыгэ эн пэрвой кугыжан Российыштэ социалистический рэвольуций лийын. Кугыжан Россий олмэш социалистический государствэ ыштылтын. Мэмнан пролэтарский рэвольуцийна чыла тӱньасэ шэмэр калыклан шкэ эрыкшэ вэрч кучэдалашыжэ, фашист-шамычын сарым ылыжтымышт ваштарэш кучэдалашыжэ энгэртыш лийын шога.

„Пӱтынь прогрэссийым аралымаштэ, культур дэн национальный эрыкым аралымаштэ эн кугу вэр ындэ пэрвой социалистичэский рэвольуцийлан вэрэштын“, манэш Вьачэслав Михайлович. (Вийан сово кырымаш).

Молотов йолташ мэмнан элыштэ социализмын сэҥымыжэ нэргэн ойла.

Политэк шотышто социализм 1917 ийыштак сэҥэн. Экономик шотышто социализм крэсаньык массын колхоз корныш шогалмэкшэ сэҥэн. Культур шотышто социализмын сэҥымыжэ нэргэн ойлаш ондакрак. Айдэмын сознаньыштэ капитализм дэч кодшо косам пытарымаштэ альэ шуко пашам ышташ кӱлэш. Социалистический культурым кумдан нӧлтымо дэнэ тидым успэшнэ пытараш лийэш. „...Чын социалистический культур корно дэнэ каймэ кажнэ йолтошкалтыш тунамак шкэ рэзультатшым пуа вэлэ огыл, тудо социализмлан коммунизмыш кушкашыжэ йӧным ышта“, манэш Молотов йолташ.

Стахановский движэньын значэньыжым ончыктылшыжла Сталин йолташ тыгэ ойлэн: „Тудо социализмлан коммунизмыш вончаш условийым йамдыла“ маныэ. Сталин йолташ тудо ойыштыжак тидэ шонымашым умбакыжэ шарэн:

„Стахановэц - шамыч мэмнан промышлэнностьышто новатор лийын шогат, стахановский движэньэ мэмнан индустрийын ончыкылыкшым ончыкта, тудын кӧргыштыжӧ пашазэ классын ончыкылык культурно-тэхничэский нӧлталмаш пырчэ уло, тудын паша лэктышын, кӱкшӧ, социализм гыч коммунизмыш вончаш кӱлшӧ да умствэннэ дэн физичэский паша коклаcэ ойыртышым пытараш кӱкшӧ показатэлыш шуаш лиймэ корным почэш. Тидэ раш огыл мо?“

Мэ эксплоататор - шамычлан вэр лийын кэргдымэ, у общэствым ыштэн улына. Мэмнан элыштэ пашазэ дэн крэсаньык-шамыч ик йэш сэмын кэлшэн илат. „Молодьож гыч, мэмнан йоча-шамыч гыч социалистичэский общэствын путырак кугу да эрэ кушшын шогышо задачыжым сэҥымаш дэнэ шуктэн кэргшэ тукым кушкэш“, манэш Вьачэслав Михайлович.

Мэмнан эл шэмэр-шамыч коммунизм ваштарэш настройэньан йэҥ-шамычым партийын, калыкын тушманыштлан шотлат. „Вэрховный Совэтыш сайлымэ шотышто шукэртэ огыл тӱҥалшэ политичэский кампаньэ - шэмэр шамычын коммунистичэский партий дэн Совэт власть йыр у куатлэ чумыргымашкышт савырнэн“, манэш Вьачэслав Михайлович.

Калыкын тыгай йэдинствожым ик капиталистичэский элат шинчэн огыл да огэшат шинчэ. Капитализм эрэ колымашыш кайа.

(МУЧАШ 4-шэ МОГЫРЫШТО).

З. Я. ЖАДНОВ

Зиновий Иаковльэвич Жаднов 1924 ий гыч ВКП(б) члэн.

Тудо 1904 ийыштэ Горьковский область, Павловский район, Сосновка йалэш пашазэ йэшэш шочын. Ачажэ дэн аважэ рэвольуций дэч ончыч да рэвольуций дэч варат пэнькопрӓдильный фабрикыштэ пашам ыштэныт. Ачажэ кызытат Горьковский область Горбатов оласэ пэнькопрӓдильный фабрикыштэ пашазылан пашам ышта.

Жаднов йолташ шкэ паша илышыжым 13 ийаш тӱҥалын. 1917 ий гыч 1919 ий мартэ Н. Новгород олаштэ „Красный Октьабрь“ Молитовский тэкстильный фабрикыштэ слэсарь-учэниклан пашам ыштэн. 1919 ий гыч 1920 ий мартэ рэмэслэнный училищыштэ тунэмын. А 1920 ий гыч 1921 ий мартэ Горьковский область Сэйма станций госмэльницыштэ подручной слэсарьлан пашам ыштэн. 1921 гыч 1924 ий мартэ „Красное Сормово“ заводышто

слэсарьлан пашам ыштэн. 1920 ийыштэ комсомолыш пурэн, ик мыньар комсомол йачэйкын организаторжо лийын. 1923 ийыштэ Сормовский организацийыштэ партий члэн кандидатыш пурталтын да 1924 ийын апрэль тылзыштэ туштак партий члэныш пурталтын.

1924 гыч 1927 ий мартэ Нижэгородский губэрнийыштэ комсомол пашам вуйлатэн шогэн. ВЛКСМ Лукойановский уком сэкрэтарьлан да ВЛКСМ Нижэгородский Горрайком сэкрэтарьлан пашам ыштэн. 1927 гыч 29 ий мартэ Нижэгородский Губпрофсовэтын инструкторжылан пашам ыштэн. 1929 гыч 1930 ий мартэ Н. Новгород олаштэ Лэнин лӱмэш радиотэлэфонно заводышто да Гортрамвай парткомлаштэ сэкрэтарьлан, 1930 гыч 31 ий мартэ Крайоно вуйлатышын замэститэльжылан пашам ыштэн. 1931 гыч 1937 ий мартэ Горьковский Крайкомышто, варажым 1935 ий мартэ ВКП(б) Обкомышто совторготдэл вуйлатышын замэститэльжылан да 1935 ий гыч совторготдэлын вуйлатышыжлан пашам ыштэн. 1929 ий гыч чарныдэ Горьковский Крайкомын да тэнийат ВКП(б) Обкомын члэнжылан шогэн.

Айдыза, йолташ-шамыч, Вэрховный Совэтыш сайлаш йамдылалтмашэ чылан полшаш тӱҥалына

Мэ Иошкар-Оласэ 1-шэ номыран тӱҥалтыш школышто тунэмшэ, пионьэр-шамыч Вэрховный Совэтыш сайлаш йамдылалтмашэ вийан полшэна. Ача-ава да пошкудо-шамычланна Сталинский Конституцийым да Вэрховный Совэтыш сайлымэ Положэньым умылтарэна. Когуэлова Надьа, Касьаткин Сэргэй, Бабушкин Володьа да молат шкэ йэшыштлан Сайлымэ законым умылтараш шукэртак тӱҥалыныт.

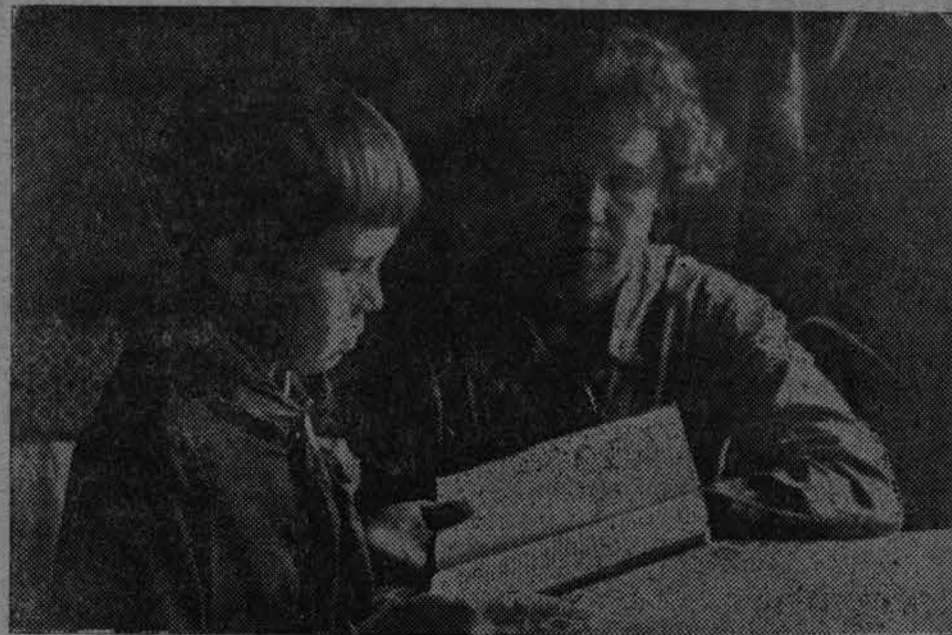
Мэ шкэ ача дэн аваналан кнагам туныкташ пижын улына. 12 дэкабрь мартэ туныктэн шуктэна.

Сталинский Конституций да Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн массэ коклаш 100 тэнгэаш литэратурым шарэн улына.

12 дэкабрьлан—сайлымэ кэчылан мэмнан школна пайрэм тӱсан лийэш: вождь-шамычын портрэтыштым, лозунг - шамычым пьжыктылыва. Тидлан мэ йамдылалташ тӱҥалын улына.

Мэ, тунэмшэ-пионьэр-шамыч, СССР Вэрховный Совэтыш сайлаш йамдылалтмашэ шкэнан сэмын полшаш марий рэспубликысэ чыла пионьэр - тунэмшэ-шамычым ӱжына.

Пионьэр организаций лӱм дэнэ:
Отрьад вожатый—Зурскайа.
Отрьад Совэт вуйлатышэ—Козлов.
Звэньэвой—Зидэн.

Йошкар-Ола 1 № школын 4-шэ классыштыжэ тунэмшэ, пионьэрка Сырэйщикова Ларисэ аважлан Сталинский Конституцийым лудэш. Фото Овэчкинын.

СССР Сталинский Конституций дэн сайлымэ законым сайын тунэмыт

Корьаково пэлэ кыдалаш школышто (Иошкар-Ола район) тунэмшэ - пионьэр-шамыч коклаштэ Сталинский Конституций дэн Вэрховный Совэтыш сайлымэ Положэньэ тунэммашым сайын организоватлымэ. Сайлымэ законым турэмаш лӱмын урок эртаралтэш. Тидэ урок поснак интэрэснэ эрта.

Пытартыш урокышто кугыжаныштын ыштэлтмьжым да Совэт граждан-шамычын праваштым лончылышт. Туныктышо Дмитриэв П. П. капиталист элласштэ шэмэр-шамычын правадымэ илышышт дэн мэмнан пийалан шэмэр-шамычын илышыштым тангастарэн сайын умылтарэн ойла.

— Мэ Сталинский Конституцийым да СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ положэньым шинчаш тӱҥалына маныт тунэмшэ-шамыч.

Голубцэв В. Ф.

Сайлымэ законым сайын умылтара

Мэ, Арын пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ - шамыч (Морко район) Вэрховный Совэтыш сайлымэ положэньым да Сталинский Конституцийым вийан тунэмына. Урок вэсэлан эрта. Туныктышо Михайлов сайын умылтара.

Сашин Й.

ОКТЬАБРЬ РЭВОЛЬУЦИЙЫН КОЛЫМШО ИДАЛЫКШЫЛАН

(1937 ий 6 нойабрьыштэ Кугу тэатрэш лийшэ торжэстьэнный засэданьыштэ МОЛОТОВ йолташ мо нэргэн ойлэн)

(МУЧАШ)

Мэ коло ий шкэнан у корно дэнэ кайэна. Айдэмэ тукымын чын волгыдо илышышкыжэ корным шуйаш мыланна пийал логалын.

Совэт Ушэмысэ калык массын моральнэ дэн политичэский йэдинствожо буржуазнэ-помещик класс-шамыч дэн иностраннэ интэрвэнт-шамыч ваштарэш гэроичэски кучэдалмэ испытаньэш тапталтэш.

— Мэмнан уло лӱм, кудо социализмын сэньымэ символжо лийын. Тидэ лӱм тидын дэнэ пырльа Совэт калыкын моральнэ да политичэский йэдинствожын символжо. Тэ палэда, тидэ лӱм—Сталин!,—манэш Вьачэслав Михайлович. (Сово кырымаш. Чылан шогалыт. „Сталин йолташлан ура!“ кычкырымаш).

Мэмнан ончыко каймывам, тынысльк илышнам пудыртышашлэн пий шынчыржэ гыч мучыштэн мэмнан ӱмбак, мэмнан пӧртыш кэржалташ гын, мэ шалаташаш вашмутым пуэна.

„Тидэ кэчылаштэ мэмнан чувствым да шоныымашым простой, чыла эллаcэ шэмэр-шамычын умылышашан мут дэнэ каласаш сайрак лийэш:

Вийан лийжэ Октьабрь рэвольуций!

Марксын — Энгэльсын—Лэнинын—Сталинын знамыжым кӱшкырак!“,—манын Молотов йолташ шкэ докладшым пытэра.

(Чылан шогалыт. Рӱжгӧ сово кырымаш. Сталин йолташлан ура! кычкырымаш“).

Саньу сайлымэ законым умылтара

Кужмарий пэлэ кыдалаш школын (Ронго район) VI классыштыжэ тунэмшэ Арсэнтьэв Саньу Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэньым да Сталинский Конституцийым шэмэр-шамыч коклаштэ умылтараш вийэн пижын. Тудо кажнэ арньаштэ кок кана ачажэ дэн аважым, кочажым да пошкудо-шамычым погэн, нунылан умылавдара. Нуно Саньун ойжым сайын колыштыт.

Суворов В.

Трофимов—эн сай тунэмшэ

Трофимов Миклай Льагушкин пэлэ кыдалаш школышто эн сай тунэмэш. Икымшэ чырыкыштэ Миклай чыла прэдмэт дэнат „отлично“ отмэткэ дэнэ тунэмын. Тудо школыш вэчым кодыдэ коштэш. Туныктышын ойжым кэлгын умылаш тыршэн колыштэш. Мӧнгыш пумо задаым эрэак жапыштэ шуктэн толэш.

Миклай йара жапыштэ тӱрлӧ сылнэ литэратурым, газэтым, журналым лудэш, шашкэ, шахмат домино, да моло модыш дэнат модэш.

— Тэний мый 7-шэ классым чыла прэдмэт дэнат „отлично“ да „Похвальнэ грамот“ дэнэ тунэм лэктэш тыршэм,—манэш Трофимов Миклай.

Алэксэйэв Алэксэй.
Сотнур район.

Сборна вэсэлан эрта

Пионьэр-шамыч сбор тӱҥалмым пэш вучат. Нунын чурийышт куанымаш дэнэ шыргыжэш.

Сбор тӱҥалэ. Звэна вожатыйшамыч сборышко пионьэр-шамычын чылан улмышт нэргэн рапортым пуат.

Рапортым пуэн пытармӧнгӧ мурымаш, куштымаш, да почэламут ойлымаш тӱҥалэ. Тэвэ Тэрхова Ана пэш сайын муралтэн пуа.

Вара Вэра Григорьйэвна Морозов Павликын илышыжэ да пойан ваштарэш чын пионьэрла кучэдалмыж нэргэн ойлыш.

Сборна вэсэлан эртыш. Шушаш сборлан эшэ сайын йамдылалтына да вэсэлан эртарэна.

Иамбаршэва Р.
Кукнур пэлэ кыдалаш школ, Шэрнур район.

Талэ гармонист

Элнэттӱр тӱҥалтыш школын 4-шэ классыштыжэ тунэмшэ Гаврилов Гэоргий музыкым пэш йӧрата. Гармоньым сылнын шоктэн мошта. Утларакшэ „Живем мы весело сегодня“, „Жить стало лучше, жить стало веселее“ да „Рийа-рийа“ мурошамычым шокта.

Октьабрь пайрэм лӱмэш лийшэ олимпиадыштэ кокымшо вэрым налэ. „Мый талэ музыкант лийам“, манэш Гаврилов Гэоргий.

Актуганов М.
Элнэттӱр тӱҥалтыш школ, Морко район.

32 йочалан 42 экзэмпльар газэт

Мэ, Кукнур пэлэ кыдалаш школын VI классыштыжэ тунэмшэ, пионьэр- шамыч газэтын кӱлэшлыкшым умлэн улына. Кызыт 32 йоча 42 экзэмпльар тӱрлӧ газэтым налына. Пэрэмэн жапыштэ кэчэ йэда йӱкын лудмашым эртарэна. Тидын дэнэ мэ тӱньа умбалнэ лийшэ событьий - шамычым шинчэн шогэва. Газэт мэмнан шинчымашнам вӧлдаш полша.

Йамбаршэва Р., Лэбэдэв И., Горинов М., Ахмэтов Ф.
Шэрнур район, Кукнур пэлэ кыдалаш школ.

Задачым палэныт

56-шо номыран „Иамдэ лий“ газэтыштэ пэчатлалтшэ задачылан отвэтым парвой Пэтухов М—Пумарий пэлэ кыдалаш школ (Косолоп район гыч), Волков—Сотнур кыдалаш школ гыч да Савэльэв—Азйал пэлэ кыдалаш школ (Морко район гыч) колтэныт.

Отвэтствэнный рэдактор—К. А. ЛЭНСКИЙ.

Упол. Марлита № А—48. Тираж 15630 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком орган. Савыктышэ „М. К.“